

Τὰ καϊδία ἐτσεράταϊ, εἶνι θέντα δάμα (τὰ κλαδιά ξεράθη-
καν, θέλουν κάψιμο).

δαμάζω κοιν. δαμάζου Θεσσ. (Ζαγορ. κ.ά.) Λέσβ. Λήμν.
Σάμ. Στερελλ. (Ἀχυρ. κ.ά.) δαμάζ-ζω Ἰκαρ. (Ἅγιος Δη-
μήτρ. Προφήτης Ἡλ.) Κάλυμν. Κῶς Μεγίστ. Νίσυρ. Ρόδ.
κ.ά. δαμάδζω Σύμ. δαμάντζω Ἀστυπ. Κάρπ. (Ἐλυμπ.) δα-
μάδζω Ἀπουλ. (Καστριν. κ.ά.)

Τὸ ἀρχ. δ α μ á ζ ω.

Α) Μετβ. **1)** Καταβάλλω, κατανικῶ, ὑποτάσσω σύνθηθ.
καὶ Ἀπουλ. (Καστριν. κ.ά.): Πρέπει νὰ τὴ δαμάσης τὴ γυ-
ναῖκα σου. Δάμασε τὰ παιδιὰ σου σύνθηθ. Ἡ γυναῖκα τὸν
ἐδάμασε τὸν ἄντρα τῆς Χίος. Εἶναι δαμασμένος ἀπὸ τὴν
κούραση Κρήτ. Δὲ μὴ δαμάζ'ς εὐκουλα ἱμένα σὶ τίποντα.
— Σὶ δαμάζου σ' οὐλα, κακονμοῖρ' μ'! Στερελλ. (Ἀχυρ.) Αὐ-
τὸ τὸ παιδί δὲ δαμάζεται Λεξ. Πρω. || Ἄσμ.

Ὁ Διγενῆς ψυχομαχεῖ κ' ἡ γῆς τότε τρομάζ-ζει
κι ὁ Χάρος πού'ναιδ' δυνατός το σῶμαν δον δαμάζ-ζει
Νίσυρ. **β)** Χωνεύω Σύμ.: Ἐν ἦτο γαλοψημένο δὸ κριάς
'ε δὸ δάμασα ἀκόμα. **γ)** Μεταφ., πιστεύω, ὑποφέρω τι
Καρπ. (Ἐλυμπ.) Σύμ.: Ἐν ἡμπορῶ νὰ τὸ δαμάσω πὼς
ἐπόθανεν ὁ δεῖνα Ἐλυμπ. Ἐ δὸδ δαμάδζω, μωρὴ κοράκιμ
μου, καὶ τὸν Ἀρακλῆν ἄ φύη μικρὸς - μικρὸς Σύμ. **2)** Ἐπὶ
ζώων, ἐξημερώνω, τιθασεύω σύνθηθ.: Δαμάζω τὸ ἄλογο,
σύνθηθ. Τοῦ δάμασις, ὠρέ, αὐτὸ τ' ἄλουργον; — Τοῦ δά-
μασα κ' ἔσκασι. Ἡ γ'ναῖκα μαναχὰ δὲ δαμάζιτι, πιδιά!
Στερελλ. (Ἀχυρ.) || Ποίημ.

Κὶ ἄδραξε τὸ σίδερο ἡ φωτιά | κι ἀπ' τὰ δόντια τῆς θά
βγῇ

σὰ λιοντάρι δαμασμένο | ἀπὸ ξωτικοῦ βουλή
Κ. Παλαμ., Δωδεκάλ. Γύφτ.², 39. **3)** Ἐπὶ ἀντικειμένων,
καθιστῶ εὐκατέργαστον Ρόδ. — Κ. Παρορ., Κόκκιν. τράγ.,
40: Καματερός ἄθ-θροπος ὁ Τσαμπίκος καὶ τὶς καγῖες καὶ
τὰ κούκουρα ρουμάνια ἐδάμασέν da κ' ἔκαμέν da λιοφόρια
(καγῖες = πετρώδη ἐδάφη, κούκουρα = ξηρά, λιοφόρια =
ἐλαιῶνες) Ρόδ. Κὶ ὁ βράχος θέλει φουρνέλο καὶ λοστὸ γιὰ
νὰ δαμαστῇ Κ. Παρορ., ἐνθ' ἄν. **β)** Ἐπὶ δερμάτων, ξύλων,
καρπῶν καὶ ἄλλων ἀντικειμένων κατεργάζομαι, καθιστῶ
στερεόν Θεσσ. (Ζαγορ.) Κρήτ. Λήμν.: Δαμάζω τὰ δέρμα-
τα (ἐμβαπτίζω εἰς εἰδικὴν διάλυσιν) Ζαγορ. Δαμάζω τὸ τσι-
κάλι (θέτω ἐπὶ τῆς πυρᾶς τὴν χύτραν πρὸς σκλήρυνσιν) Κρήτ.

Β) Ἀμτβ. **1)** Ἀποβάλλω τὰς ὀρμάς, καταπραῦνομαι
Μύκ. Ρόδ.: Εἶναι φρόνιμη πιὰ, ἦκαμε βαιδιὰ καὶ δάμασενε
Μύκ. Αὐτὸς ἐδάμασε καλὰ καὶ καλὰ Ρόδ. **β)** Καταβάλλο-
μαι, κουράζομαι Ἀστυπ.: Ἐδάμασα ὑπὸ τὶς δουλιτσιές.
2) Ἐπὶ καρπῶν, ὠριμάζω Εὐβ. (Κάρυστ.) Κάλυμν. Λήμν.
Ρόδ. Σάμ. Χίος — Λεξ. Βάιγ. Πρω. Δημητρ.: Δὲ δαμά-
σανε ἀκόμα τὰ σῦκα Κάρυστ. Πεπόνι δαμασμένο αὐτόθ.
Σὰ δαμάσ'νι τὰ σταφύλια, θὰ τὰ τρυγήσουμι Λήμν. Δαμά-
σανι οἱ ἐλιές Σάμ. Τ'ἀπίδια ἐδάμασαν Λεξ. Βάιγ. **β)** Ἐπὶ
ἐδωμάτων, καθίσταμαι κατάλληλος πρὸς χρῆσιν Ἰκαρ.
(Ἅγιος Δημήτρ.) Ρόδ. Χίος — Λεξ. Δημητρ.: Τὸ κρέας
δὲν ἐδάμασεν ἀκόμη (δὲν ἔγινε τρυφερόν) Λεξ. Δημητρ.
Βάλε τίς ἐλιές 'ς τὸ ἰλάτι νὰ δαμάσουν Χίος. Δαμάζει ἡ
γριά (= ὁ ἐπίπαγος τοῦ γάλακτος εἶναι κατάλληλος πρὸς
παρασκευὴν βουτύρου) Ρόδ. Ἐχρῖσα τῇβ βυτίνα, γιατί ἐδά-
μασεν τὸ κρᾶσιν (βυτίνα = πῆλινο ἀγγεῖο) σταμάτησεν ὁ
βρασμός τοῦ γλεύκους Ἅγιος Δημήτρ. **γ)** Ἐπὶ κόπρῳ,
ζυμοῦμαι, χωνεύω Ρόδ.: Ἐδάμασεν ἡ κοπριά. Δαμασμένη
κοπριά. **δ)** Ἐπὶ καμίνου, καίω τὰ ξύλα Σύμ.: Καὶ πάλε ἄ
δαμάση, ἄ τὸ ξαναθ-βουκχώσης.

δαμάκι ἐπίρρ. Κρήτ. (Νεάπ. κ.ά.) Πελοπν. (Καλάβρ.)
— Ε. Φραντζεσκ., Ἀριάδν., 63 ἱμάτσι Κάλυμν. ἱμάκι Κρήτ.
— Ι. Κονδυλάκ., Πρώτη ἀγάπ., 76.

Ἐκ τοῦ Βυζαντ. ἐπίρρ. δ α μ á ν (Βλ. Ἐμμ. Κριαρᾶ, Λεξ.
Μεσν.) καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -ά κ ι. Ἡ λ. καὶ εἰς Δουκ.
ὑπὸ τὸν τύπ. δ ο υ μ á κ η.

Ὀλίγον ἐνθ' ἄν.: ἱμάτσι βράμα Κάλυμν. || Ἄσμ.
Θυμήσου τὴν ἀγάπη μας καὶ δάκρυσε δαμάκι,
θυμήσου ἀπὸ σ' ἐφίλωνα χωστὰ 'ς τὸ φεγαράκι
(χωστὰ = κρυφὰ) Κρήτ.

Γιατί 'ναι δίκιο καὶ προπετὸ νὰ δροσιστοῦ δαμάκι
τὰ χεῖλη πού ἐπίνανε γιὰ σὲ πολὺ φαρμάκι
Ε. Φραντζεσκ. ἐνθ' ἄν. Ἡ σημ. ἤδη Βυζαντ. Βλ. Ἐμμ. Κρι-
αρᾶ, Λεξ. Μεσν. εἰς λ. δ α μ á κ ι ν.

δαμάλα ἡ, πολλαχ. καὶ Καλαβρ. (Μπόβ. Χωρ. Βουν.)
Τσακων. (Χαβουτσ.) δαμάλα Καλαβρ. (Βουν. Γαλλικ.
Μπόβ.) δαμάλα Τσακων. (Βάτικ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. δ α μ á λ ι κατὰ μεγεθ. τύπ.

1) Ἡ δάμαλις, ἡ νεαρὰ ἀγέλης πολλαχ. καὶ Καλαβρ.
(Βουν. Γαλλικ. Μπόβ. Χωρ. Βουν.) Τσακων. (Βάτικ. Χα-
βουτσ.): Ἐχω μιὰ δαμάλα καλοθρεμμένη, θὰ δῆνε σφά-
ξω 'ς τὸ πανηγύρι Πελοπν. (Γαργαλ.) Μὴ δὴ βουλάς, μω-
ρέ, τὴ δαμάλα νὰ δὴν ἔχουμε 'ς τὸ σπαρτὸ ρεζέροβα Πελοπν.
(Βερεστ.) Τί θὰ κάμουμε ὀφέτον πού ἐδώκαμε τὴ μεγάλη
'γελάδα καὶ ἡ δαμάλα ἐναι ἀμέρουνη γιὰ τὸ ζυγὸ ἀκόμα!
Πελοπν. (Λάγ.) Ἐβρασε τὸ κρέας λήγορα, δὲν ἦτα 'γελάδα,
ἦτα δαμάλα Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Αὐτὸς σῶθ'κι μέτ' 'γε-
λάδες. Ἐχ' τώρα δυὸ δαμάλες καὶ δυὸ μ'σκάγια γιὰ πούλ'-
μα Εὐβ. (Ἀκρ.) Τὸ λέει ἡ δαμάλα μας, τὸ 'μολογεῖ μοναχὴ
τση (ἡ δαμάλα εὐρίσκεται εἰς σεξουαλικὸν ὄργανισμὸν) Κέρκ.
(Αὐχινόν. Καρουσ. Περουλ. Ραχτ.) Νὰ σ'μιάης τ' δαμάλα
σ', γιατί μῶφαί οὐλον τοῦ καλαμπόξ' Στερελλ. (Ἀχυρ.) Ἡ
δαμάλα μου γέννησι μουσκάρ' ἀδρίκειον κὶ ἀγ'νιαίκειον (ἡ
ἀγελάδα μου γέννησε ἀρσενικὸ καὶ θηλυκὸ μοσχάρι) Μακεδ.
(Μεσολακκ.) Θῦκα τὰ δαμά μ' (ἔσφαξα τὴ δαμάλα μου)
Βάτικ. || Ποίημ.

Καθὼς κλαίει, σὰν τῆς παίρνουν τὸ τέκνον, ἡ δαμάλα,
ξεφωνίζω καὶ νόημα δὲν ἔχουν τὰ λόγια
Κ. Βάρναλ. εἰς Ἀνθολογ. Η. Ἀποστολίδ., 32. Συνών. ἀ γ ε-
λ á δ α, μ α τ ζ é τ α, μ ο σ χ á ρ α, μ π ο υ ζ í á κ α, σ α-
ν á δ α. **2)** Μεταφ. **α)** Ἡ εὐτραφὴς νεῆνις Πελοπν. (Γαργαλ.
Κίτ. Μάν.) κ.ά.: Ἐχει γενεὶ ἡ κοπέλα τῆς σὰ δαμάλα Κίτ.
Μάν. Παραχόδρυνες, μωρ' δαμάλα! Γαργαλ. **β)** Γυνὴ μὴ
ἐντιμος Στερελλ. (Ἀχυρ.) κ.ά.: Ἐχ' καλὴ δαμάλα οὐ Γλη-
γόρ'ς σπὶτ' τ'! (δὲν ἔχει τίμια γυναῖκα) Ἀχυρ.

δαμαλάκι τό, σύνθηθ. δαμαλάτσιν Χίος δαμαλάτσι Ἀ-
στυπ. Εὐβ. (Κουρ.) Μύκ. κ.ά. δαμαλάκι Τσακων. (Χαβουτσ.)
δαμαλάκι Νάξ. (Ἀπύρανθ.) δαμαλάτσι Ἀπουλ. (Καστριν.
Μαρτιν. Στερνατ.) Καλαβρ. (Καρδ.) ταμαλάτσι Ἀπουλ.
(Κοριλ. Στερνατ.) δαμαλάξ' σύνθηθ. βορ. ιδιωμ. δαμαλάι
Χίος δαμαλάι Ἀπουλ. (Καλημ. Μαρτ. κ.ά.) ταμαλάι Ἀ-
πουλ. (Μαρτ.) γαμαλάκι Ρόδ. (Σορων.) γαμαλάτθι Κῶς
κ.ά. ἁμαλάκι Κάλυμν.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. δ α μ á λ ι. Ἡ λ. καὶ εἰς Σομ.

1) Τὸ νεογνὸν τῆς ἀγελάδος, τὸ μέχρις ἐνὸς ἔτους δαμάκι,
συννηθέστερον ἐπὶ θήλεος, σύνθηθ. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ. Κα-
στριν. Μαρτ. Μαρτιν. Στερνατ.) Καλαβρ. (Καρδ.) Τσακων.
(Χαβουτσ.): Ἐγέννησε ἡ 'γελάδα μας καὶ ἔκαμε ἓνα σερνι-
κὸ δαμαλάκι Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Ἐναι μικρὸ δαμαλάκι

